

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.6.5>

ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЦИВІЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ГАРАНТІЇ

Курило Микола Петрович,

orcid.org/0000-0003-1496-134X

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
професор кафедри правосуддя та філософії
Сумського національного аграрного університету

Зленко Сергій Миколайович,

orcid.org/0009-0005-4946-1021

адвокат,
аспірант кафедри правосуддя та філософії
Сумського національного аграрного університету

У статті здійснено аналіз наукових поглядів щодо суті судового контролю за виконанням судових рішень та його значення в забезпеченні виконання завдань цивільного судочинства, а також сформульовані авторські пропозиції щодо актуалізації цього інституту з метою покращення його дієвості як процесуальної гарантії права особи на ефективний судовий захист.

Авторами зроблена спроба привернути увагу до необхідності узгодження з вимогами Основного закону законодавства нижчого ієрархічного рівня щодо організації судового контролю.

Зазначається, що для гарантування неухильності й обов'язковості виконання винесеного у справі судового рішення змістовне наповнення судового контролю як за формою, так і по суті має бути повністю узгоджено зі змістом статті 1291 Конституції України, чого натепер усе ще не спостерігається, оскільки разом із судовим контролем має місце й відомчий контроль, що здійснюється Міністерством юстиції.

У процесі дослідження автори знайшли підстави приєднатись до думки про невіддільність судового контролю від правосуддя, оскільки він не є самостійною функцією судової влади та не виконує завдання, відмінне від правосуддя.

Водночас авторами підкреслюється, що з урахуванням приписів статті 124 Конституції України контроль за виконанням судового рішення будь-якого виду та в будь-якій формі може здійснюватись тільки органами системи правосуддя. Будь-яке втручання у процес виконання рішення суду, окрім судового контролю, буде мати характер свавільного втручання та створюватиме потенційну загрозу в реалізації принципу верховенства права.

Констатується, що в умовах коли вирішення цивільних спорів і виконання винесених за їхніми наслідками рішень неприродно розділені між органами, що належать до різних гілок державної влади, говорити про ефективний контроль за виконанням судових рішень складно. Судовий контроль, по своїй природі, не може бути епізодичним.

На завершення у статті звертається увага на те, що наявність конституційно закріпленого принципу судового контролю за виконанням судового рішення робить обґрунтованою та виправданою ідею концентрації в системі органів правосуддя повноважень щодо відправлення правосуддя, виконання судових рішень та контролю за таким виконанням. У зв'язку із цим авторами відтворена пропозиція щодо перепідпорядкування органів примусового виконання рішень судів Державній судовій адміністрації України, як органу в системі правосуддя.

Ключові слова: обов'язковість судового рішення, судовий контроль, цивільне судочинство, процесуальні гарантії, завдання судочинства, виконання рішень суду, виконавче провадження, право на судовий захист, ефективність правосуддя.

Kurylo Mykola, Zlenko Serhii. On the issue of the relevance of judicial control as a civil procedural guarantee

The article analyzes scientific views on the essence of judicial control over the execution of court decisions and its importance in ensuring the fulfillment of the tasks of civil justice, and also formulates the author's proposals for updating this institution in order to improve its effectiveness as a procedural guarantee of the right of an individual to effective judicial protection.

The authors attempted to draw attention to the need to bring lower hierarchical level legislation regarding the organization of judicial control into line with the requirements of the Constitution.

It is noted that in order to guarantee the strictness and bindingness of the execution of the court decision rendered in the case, the content of judicial control, both in form and in essence, must be fully consistent with the content of Article 1291 of the Constitution of Ukraine, which is currently still not observed, since, together with judicial control, there is also departmental control, which is carried out by the Ministry of Justice.

The authors also found reasons to support the idea that judicial control is inseparable from justice, since it is not an independent function of the judiciary and does not perform a task different from justice.

At the same time, the authors emphasize that, taking into account the provisions of Article 124 of the Constitution of Ukraine, control over the execution of a court decision of any kind and in any form must be carried out only by the bodies of the justice system. Any interference in the process of executing a court decision, other than judicial control, will be arbitrary and will create a potential threat to the implementation of the principle of the rule of law.

It is stated that in conditions where the resolution of civil disputes and the execution of decisions made as a result of them are unnaturally divided between bodies belonging to different branches of state power, it is difficult to talk about effective control over the execution of court decisions. Judicial control, by its nature, cannot be episodic.

In conclusion, the article draws attention to the fact that the existence of a constitutionally enshrined principle of judicial control over the execution of a court decision makes the idea of concentrating the powers of the administration of justice, the execution of court decisions and the control over such execution in the system of justice bodies reasonable and justified. In this regard, the authors reproduce the proposal to resubordinate the bodies of enforcement of court decisions to the State Judicial Administration of Ukraine, as a body in the justice system.

Key words: binding nature of court decision, judicial control, civil proceedings, procedural guarantees, civil litigation tasks, execution of court decisions, enforcement proceedings, right to judicial protection, efficiency of legal proceedings.

Постановка проблеми. У 2016 р. ухваленням Закону України № 1401-VIII від 2 червня 2016 р. Конституція України була доповнена ст. 129¹. За змістом цієї статті контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Цілком очевидним видається той факт, що закріплення на рівні норм Основного закону даного положення покликане, серед іншого, гарантувати неухильність та обов'язковість виконання винесеного у справі судового рішення. Наявність такого конституційного припису слід вважати керівною вказівкою-орієнтиром для напрацювання конкретизованих законодавчих норм у сфері виконання судо-

вих рішень. Змістове наповнення судового контролю як за формою, так і по суті має бути повністю узгоджено зі змістом ст. 129¹ Конституції України.

Однак дотепер положення законодавства нижчого ієрархічного рівня все ще не повною мірою відповідають приписам Основного закону в цій частині. Фактично в Україні зберігається дуалізм у цьому питанні: разом із судовим контролем має місце й відомчий контроль, що здійснюється Міністерством юстиції. Оскільки контроль за виконанням судового рішення по суті є нічим іншим, як владною діяльністю спеціально визначених державних органів, то на його

організацію має поширюватись принцип, закріплений у ч. 2 ст. 19 Конституції України. Відповідно, обґрунтованість існування відомчого контролю за перебігом виконання судових рішень перебуває під питанням. Імовірно, деякою мірою існування описаної ситуації є наслідком довільного тлумачення положень ст. 129¹ Конституції України, на фоні відсутності їх офіційного тлумачення. В умовах, що склалися, спостерігаються розбалансованість і очевидна неефективність контролю за виконанням судових рішень як процесуальної гарантії їхньої обов'язковості і, як наслідок, права на ефективний судовий захист.

Ступінь ефективності інституту контролю не в останню чергу визначається його організаційними засадами. Існування двох паралельних інституцій різного підпорядкування, уповноважених на здійснення цієї діяльності, які хоча й повністю не дублюють одна одну за своїми повноваженнями, усе ж подекуди може дезорієнтувати сторони у справі. Натепер функції оперативного контролю за виконанням судового рішення зосереджені поза межами органів системи правосуддя. Основна функція суду в такій моделі організації контролю полягає у вирішенні питання про ефективність професійної діяльності виконавця судового рішення. Вітчизняна багаторічна практика показала неналежну дієвість судового контролю такого формату.

За таких обставин вбачається, що проблематика судового контролю, будучи нерозривно пов'язаною з ефективністю правосуддя загалом, є актуальним простором для проведення наукових досліджень. Судовий контроль у демократичній державі, де панує право, не може розцінюватись суто як вишуканий атрибут судочинства. Від правильності організації системи даного контролю напруга залежать своєчасність та повнота поновлення порушеного права особи. Пошук шляхів позбавлення судового контролю ознак декларативності, напрацювання варіантів його організаційної узгодженості з положеннями ст. 129¹ Конституції України є вкрай актуальним, отже, спонукає до проведення ґрунтовних досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання судового контролю за виконанням судових рішень було предметом досліджень низки українських науковців, зокрема: В. Ладиченка, С. Потьомкіна, І. Жукевича, О. Хотинської, К. Кропивної, Н. Шелевер, А. Фокіної, Р. Гавріка, К. Владовської, Д. Рябова, І. Черненко, В. Авер'янова, В. Комарова, І. Андропова, В. Кройтора, В. Кравчук, Г. Майданевич та інших. Також низка науковців працювали над дослідженням дещо вужчого, але по своїй суті тотожного питання – контролю у виконавчому провадженні. Серед них В. Притуляк, О. Овчаренко, І. Лимарь та інші.

Постановка завдання. Завданням дослідження є аналіз наявних наукових поглядів щодо суті судового контролю за виконанням судових рішень та його значення в забезпеченні виконання завдань цивільного судочинства, а також формування авторських пропозицій щодо актуалізації цього інституту з метою покращення його дієвості як процесуальної гарантії права особи на ефективний судовий захист.

Виклад основного матеріалу. Дещо раніше, під час дослідження питання гарантування ефективності судового захисту прав осіб, ми вже частково торкались проблематики контролю за виконанням судового рішення та висловились про неузгодженість з конституційними приписами, отже, і недоречність здійснення такого контролю інституціями, які не входять до системи органів правосуддя [1, с. 18–19]. Маємо на меті розвинути викладені міркування та звернемось до аналізу наявних наукових напрацювань із цього питання.

Слушним видається розпочати такий аналіз зі з'ясування змісту поняття судового контролю. Одразу зауважимо відсутність серед науковців єдиного уявлення щодо цього. Те ж саме стосується і контрольної функції суду на завершальній стадії судового провадження – у виконавчому провадженні. Водночас саме неоднозначність тлумачень поняття судового контролю та маловивченість відповідних теоретико-правових положень вкотре підкреслюють перспективність дослідження даного напрямку цивілістичної науки.

До кола дослідників названого предмета у вітчизняній юриспруденції входять, зокрема, В. Ладиченко та С. Потьомкін. Вони запропонували визначити судовий контроль за виконанням судових рішень як правовий механізм діяльності судової влади, спрямований на забезпечення обов'язковості виконання судового рішення як конституційної засади правосуддя, який реалізовується за допомогою комплексу нормативно визначених правових засобів і процедур у межах окремих форм судочинства [2, с. 194].

О. Хотинська вважає судовий контроль за виконанням рішень суду складником єдиного процесу захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, який відбувається в межах однієї справи, незалежно від сфери (публічної, приватної) спірних правовідносин [3, с. 6]. Вона визначила поняття судового контролю за виконанням судових рішень як самостійну, законодавчо закріплену правову форму реалізації судової влади, яка відображає як основні риси останньої, так і ознаки юрисдикційної діяльності органів державної виконавчої служби, спрямована не лише на забезпечення законності у процесі примусового виконання судових рішень та захист прав і законних інтересів учасників цього процесу, а й на реальне виконання рішення суду, гарантує тим самим обов'язковість такого виконання [3, с. 6].

На думку І. Жукевича, судовий контроль за виконанням судових рішень у цивільних справах – це особлива форма правосуддя, діяльність суду пов'язана з реалізацією судових актів у цивільних справах, яка здійснюється у формі «контрольного санкціонування» учинення деяких процесуальних дій у виконавчому провадженні під час розгляду цивільних справ, безпосереднього розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність виконавців, як важливої гарантії захисту права особи в післясудовому цивільному процесі та розгляді різних позовів, які стосуються заходів примусового виконання рішень [4, с. 113].

Під судовим контролем у виконавчому провадженні В. Притуляк пропонує розуміти форму реалізації судової влади,

систему передбачених процесуальним законом засобів, спрямованих на недопущення незаконного обмеження прав і охоронюваних законом інтересів особи у процесі примусового виконання судових актів і актів інших юрисдикційних органів, а також відновлення особи в цих правах, що полягає в перевірці діяльності органів примусового виконання та їх посадових осіб, а також застосування до них заходів впливу, передбачених процесуальним законодавством [5, с. 145].

І. Лимарь висловлювала думку, що судовим контролем у виконавчому провадженні в цивільному судочинстві є суто визначені розд. VII Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України повноваження суду [6, с. 108]. У сучасній редакції цього розділу до таких повноважень суду віднесено:

розгляд судом скарг сторін виконавчого провадження на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення;

вирішення питання про зобов'язання боржника подати звіт про виконання судового рішення, розгляд такого звіту та, за наявності підстав, ужиття заходів процесуального примусу у формі штрафу.

У коментарі змісту попередньої редакції розд. VII ЦПК України, де повноваження суду щодо контролю обмежувались суто розглядом скарг сторін виконавчого провадження на рішення або діяння виконавця чи іншої посадової особи органу ДВС, науковиця відмічала відсутність у законодавстві відповідних запобіжних і компенсаторних норм, які б передбачали відповідні механізми застосування згаданих повноважень суду в судово-контрольній діяльності органу правосуддя на стадії примусового виконання судових рішень [6, с. 108]. Саме через це, на думку І. Лимарь, інститут судового контролю в цивільному судочинстві є не часто застосованим [6, с. 108].

Цілком погоджуємось із такою оцінкою та вважаємо доречним додати, що ситуація в цьому питанні принципово не змінилась і після незначного розширення повноважень суду в результаті ухвалення

Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень» № 4094-IX від 21 листопада 2024 р.

Навіть більше, якщо дивитись на цю ситуацію з позиції стягувача, тобто особи, чії права підлягають поновленню за судовим рішенням, доводиться констатувати навіть погіршення його становища у плані перспектив швидкого задоволення вимог. Передбачивши можливість накладення судового штрафу на «недобросовісного» боржника, законодавець таким способом створив передумови для невинуватого додаткового погіршення майнового становища такого боржника. У майнових виконавчих провадженнях застосування до останнього заходу процесуального примусу у формі судового штрафу радше віддалить перспективу фактичного виконання судового рішення, ніж наблизить її. У ситуації коли особа-боржник і так не здатна виконати боргові зобов'язання, покладення на неї додаткового тягаря у формі судового штрафу йтиме в розріз із метою судового контролю.

Водночас маємо відмітити ще один недолік такої конструкції механізму спонукання боржника до виконання рішення суду. Запроваджуючи штраф як санкцію за невиконання судового рішення, логічним було б водночас змінити черговість задоволення вимог у Законі України «Про виконавче провадження», визначивши пріоритетність прав стягувача за, так би мовити, «головним» рішенням суду на стягненні з боржника кошти. Однак законодавцем такий крок здійснено не було.

Отже натеper передбачені цивільним процесуальним законодавством заходи все ще не здатні ефективно спонукати боржника до виконання покладених на нього судовим рішенням обов'язків. Наявний формат судового контролю не відповідає своєму призначенню та є неефективним [1, с. 18].

Результати аналізу наведених вище варіантів розуміння судового контролю в поєднанні зі змістом конституційних засад правосуддя та визначенням завдання цивільного судочинства дозволяють нам погодитись із твердженням

про невіддільність судового контролю від правосуддя.

Зокрема, таку думку мають вже згадані В. Ладиченко та С. Потьомкін. Науковці обґрунтовано вважають, що судовий контроль не є самостійною функцією судової влади, оскільки не є окремим напрямом діяльності судової влади, не виконує завдання, відмінне від правосуддя, а спрямований саме на реалізацію правосуддя відповідно до завдань і засад правосуддя, закріплених Конституцією України. Судовий контроль не може існувати та здійснюватися без правосуддя, оскільки підставою його ініціювання є наявність судового рішення за результатами вирішення спору, яке набрало чинності й щодо якого здійснюється процедура примусового виконання [2, с. 193–194]. До такої думки схиляється також О. Хотинська, чие бачення вже наводилось нами вище. Аналогічні міркування висловлювали В. Кравчук, Г. Майданевич, В. Комаров.

Заслугує на увагу в цьому контексті також думка І. Лимарь. Науковиця відмічає, що Конституція України, законодавство про судоустрій та цивільне процесуальне законодавство не містять нормативного закріплення за органами судової влади інших функцій, ніж функція правосуддя. Отже, діяльність органів судової влади, яка пов'язана із захистом (охороною) суб'єктивних цивільних прав (у широкому розумінні) та охоронюваних законом інтересів у будь-яких проявах, зокрема й контрольну діяльність суду, варто вважати правосуддям у цивільних справах [6, с. 76–77].

Після визначення із цим, згідно із приписом ст. 124 Конституції України, ми приходимо до єдино можливого висновку: контроль за виконанням судового рішення будь-якого виду та в будь-якій формі може здійснюватись тільки органами системи правосуддя, оскільки за змістом згаданої статті Основного закону делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

У зв'язку із цим слушними видаються твердження, що жодній контроль з боку державних органів не може замінити судовий контроль [5, с. 139], а будь-яке

втручання у процес виконання рішення суду, окрім судового контролю, буде мати характер свавільного втручання та створюватиме потенційну загрозу в реалізації принципу верховенства права [7, с. 190].

Сучасна система органів, що здійснюють примусове виконання рішень судів, передбачає здійснення відомчого контролю за законністю виконавчого провадження органами Міністерства юстиції України. Загалом, структурне підпорядкування органів примусового виконання рішень залишається незмінним з моменту їх створення. Після виокремлення зі складу судів органів примусового виконання в 1998 р. останні стали структурними підрозділами вказаного вище міністерства.

Для кращого розуміння організації системи органів правосуддя того часу коротко окреслимо важливі в контексті даного дослідження аспекти. Відповідно до Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 30 грудня 1997 р. № 1396/97, на міністерство, серед іншого, покладалось повноваження щодо внесення Президентом України пропозицій з питань мережі місцевих судів і кількості в них суддів; здійснення заходів щодо організаційного й матеріально-технічного забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції; забезпечення добору та підготовки кандидатів у судді; здійснення нормування та методичного забезпечення управлінської діяльності голів судів; організації виконання рішень, ухвал, постанов судів та виконавчих документів інших органів, виконання яких покладено на судових виконавців. У 2000 р. останнє зі згаданих повноважень було викладено в такій редакції: «організовує в порядку, встановленому законодавством України, своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державних виконавців» [8]. Очевидно, що з таким набором повноважень Міністерство юстиції України фактично було органом системи правосуддя. У такій конфігурації функція примусового виконання рішень судів, хоча й перейшла безпосередньо від судів до іншої установи,

але по факту все одно продовжувала виконуватись органом з тієї ж системи.

Натепер маємо ситуацію, за якої функції вирішення цивільних спорів і виконання винесених за їхніми наслідками рішень неприродно розділені між органами, що належать до різних гілок державної влади. Поточне становище, коли заходи завершальної стадії судового провадження здійснюються органами, які не належать до системи правосуддя, є принципово хибним [1, с. 19]. У таких умовах про ефективний контроль за виконанням судових рішень говорити складно. Річ у тому, що оскільки судовий контроль за виконавчим провадженням є явищем багатограним, він не може обмежуватись лише епізодичним контролем суду цивільної юрисдикції за законністю дій, бездіяльності та рішеннями виконавців або органів і посадових осіб, що уповноважені здійснювати примусове виконання судових рішень, шляхом розгляду скарг [6, с. 96] або ж витребуванням звітів від боржника про виконання ним рішення, як це передбачається розд. VII ЦПК України.

На нашу думку, очевидним є те, що тільки належним чином організований оперативний контроль за виконанням винесених судами рішень може бути реально спрямовано на запобігання можливості виникнення порушень і ускладнень у процесі примусового виконання судових рішень. Системна цілісність і взаємовідповідальність судових органів і органів примусового виконання зможе забезпечити запровадження механізму беззаперечного виконання рішень суду, в якому контрольні повноваження судів за діяльністю відповідних суб'єктів будуть невід'ємною частиною процесу ефективного захисту порушених чи невизнаних прав осіб [6, с. 54], отже, і виконання завдання цивільного судочинства.

Водночас можна розраховувати, що додатковим ефектом у таких умовах може стати підвищення якості судових рішень, оскільки це спонукатиме суд у вирішенні спорів більше зважати також на реальність виконання власних рішень [1, с. 18].

Підбиваючи підсумок, з урахуванням наявності конституційно закріпленого

принципу судового контролю за виконанням судового рішення, вкотре відмічаємо обґрунтованість та виправданість ідеї концентрації в системі органів правосуддя повноважень щодо відправлення правосуддя, виконання судових рішень та контролю за таким виконанням [1, с. 19], оскільки ці функції є складовими частинами єдиного процесу поновлення порушеного права особи, гарантувати яке правова держава зобов'язана.

Залишається відкритим для обговорення питання щодо можливих шляхів практичної реалізації такого задуму. В умовах існування змішаної системи виконання судових рішень, де поряд із державними виконавцями такими повноваженнями також наділені приватні виконавці, однозначного рішення бути не може. Відсутність державної монополії у сфері примусового виконання рішень судів, на нашу думку, робить нелогічним повернення до старої системи, коли виконавець перебував у штаті суду, отже, фактично був судовим працівником з особливими повноваженнями. Водночас державно-приватна модель примусового виконання в Україні є відносно молодою, у зв'язку із чим категоричні висновки щодо її ефективності зараз робити передчасно. Часте ж реформування такої чутливої сфери зазвичай дає протилежний бажаному ефект. Через це у вирішенні поставленого завдання треба забезпечити взаємоузгодженість принципів безальтернативності судового контролю за виконанням судового рішення та змішаності системи примусового виконання.

Принагідно відмітимо, що хоча після запровадження в Україні змішаної системи виконання судових рішень і намітились тенденції до покращення ситуації в цій сфері, усе ж результативність виконання загалом залишається низькою. Аналіз офіційних статистичних даних щодо діяльності органів і осіб, що здійснюють примусове виконання рішень, за останні три роки показує, що у відсотковому відношенні кількість фактично виконаних виконавчих документів коливається в діапазоні між 21,6 та 31,3% від загальної кількості виконавчих документів, щодо яких здійснювались заходи примусового виконання [9]. Наведені

показники дають підстави стверджувати про систематичне накопичення залишку невиконаних виконавчих документів, що, у свою чергу, вказує на фактичне недотримання розумних строків поновлення порушеного права особи, отже, ставить під питання можливість повноцінної реалізації права на ефективний судовий захист на завершальній стадії судового провадження.

Необхідно також зазначити, що змішаний формат виконання судових рішень не є вітчизняним «винаходом». У світі, зокрема й у Європі, подібні моделі також трапляються (Болгарія, Грузія, Чехія, Ірландія, Румунія, Казахстан та інші). Для обрання варіанту організації примусового виконання рішень та здійснення контролю за ним очевидно доречним буде врахувати багатий зарубіжний досвід, зважаючи водночас на основоположні приписи Конституції України. Однак, оскільки це питання є багатоскладовим і суспільно чутливим, воно варте окремого ґрунтовного дослідження.

Цією працею ми прагнемо привернути увагу передусім до необхідності узгодження з вимогами Основного закону законодавства нижчого ієрархічного рівня, як це й має бути у правовій державі. Водночас, з урахуванням поточної суспільно-політичної ситуації в Україні, що склалася у зв'язку з фактичним перебуванням країни у стані війни та, як наслідок, дефіцитом ресурсів, видається доречним запропонувати «економний варіант».

На нашу думку, найбільш прийнятною натеper, за даних обставин, буде структурна модель органів примусового виконання рішень, за якої останні будуть підпорядковані Державній судовій адміністрації України, що ми вже мотивовано зазначали в попередній публікації [1, с. 19].

Державна судова адміністрація України не є органом виконавчої влади, а має статус державного органу в системі правосуддя, вона підзвітна Вищій раді правосуддя та має територіальні управління [10]. У зв'язку із цим запропонований перший крок щодо узгодження норм ст. ст. 124 та 129¹ з Конституцією України як системи виконання судових рішень,

так і організації контролю за ним, не потребуватиме великих обсягів фінансування, глибинних структурних перетворень та вивільнення працівників. Надалі ж, вірогідно вже в мирний час, роботу в цьому напрямі можна і варто буде продовжити без зайвого поспіху, виважено та системно, орієнтуючись на необхідність забезпечення реальної дієвості й ефективності всіх процесуальних гарантій, включно із судовим контролем.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведення дослідження судового контролю за виконанням рішень показало, що такий контроль по своїй суті є невіддільним від правосуддя. Будь-яке втручання у процес виконання рішення суду, окрім судового контролю, буде мати характер свавільного втручання та створюватиме потенційну загрозу в реалізації принципу верховенства права. У результаті проведення системного аналізу норм ст. ст. 124, 129¹ Конституції України було визначено, що контроль за виконанням судового рішення будь-якого виду та в будь-якій формі може здійснюватись тільки органами системи правосуддя. Закріплення як конституційного положення судового контролю за виконанням судових рішень покликано гарантувати

неухильність і обов'язковість виконання винесеного у справі судового рішення. Також судовий контроль додатково виступає процесуальною гарантією права особи на ефективний судовий захист.

Нинішня очевидна неефективність контролю за виконанням судових рішень як процесуальної гарантії їхньої обов'язковості та, як наслідок, права на ефективний судовий захист надає такому контролю ознак декларативності. Розпочинати шлях щодо виправлення даної ситуації доречно зі здійснення заходів щодо узгодження організаційної моделі структури органів виконання та контролю із приписами Основного закону. Із цією метою вкотре відтворена пропозиція щодо перепідпорядкування органів примусового виконання рішень судів Державній судовій адміністрації України, як органу в системі правосуддя. Надалі продовжити цей процес доречним буде вже у змістовній площині.

Отже, проблематика судового контролю, будучи нерозривно пов'язаною з ефективністю правосуддя загалом, є актуальним простором для проведення подальших наукових досліджень, зокрема в частині пошуку шляхів остаточного позбавлення судового контролю ознак декларативності, підвищення його дієвості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зленко С. До питання гарантування ефективності судового захисту прав осіб у цивільному судочинстві. *Приватне та публічне право* : науковий журнал. 2025. № 1. С. 14–21. <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2025.1.3>
2. Ладиченко В., Потьомкін С. Поняття і суть судового контролю за виконанням судових рішень. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3. С. 190–198. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.39>
3. Хотинська О. Обов'язковість судових рішень як конституційна засада судочинства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Київ, 2006. 14 с.
4. Жукевич І. Поняття, види та форми судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького* : журнал. Серія «Право». 2017. № 4 (16). С. 110–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2017_4_20
5. Притуляк В. Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 205 с.
6. Лимарь І. Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі : дис. ... докт. філос. : 081. Харків, 2023. 247 с.
7. Овчаренко О. Судовий контроль за діяльністю приватних виконавців у виконавчому провадженні: концептуальні засади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 188–196. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/44>

8. Про затвердження положення про Міністерство юстиції України : Указ Президента України від 30 грудня 1997 р. № 1396/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396/97/ed20000731#Text>

9. Система збору даних про виконання судових рішень. URL: https://minjust.gov.ua/other/data_collection_system_on_enforcement_proceedings

10. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

Стаття надійшла в редакцію: 04.11.2025

Стаття прийнята: 03.12.2026

Опубліковано: 22.12.2025

